

از لابلای یادداشت‌ها و نیشته‌های روزمره ام

افغانستان، بحران در اروپا و دورنمای صلح در منطقه چگونگی نگرش به پس منظر وضعیت اجتماعی - سیاسی کشور شرایط اعلام شده روسیه، چین و ایالات متحده در مورد

موضع‌گیرهای بعدی دولت موقت اعلام شده توسط "طالب"ها
معضل همه شمول گردیدن حضور سیاسی "طالب"ها در کشور
نحوه عملکرد مجموعه‌های امنیتی منطقه
یک‌دهه انجماد فکری چه ببار آورد؟

با آنکه عدالت و صلح، محورهای اصلی زندگی بشر محسوب می‌گردند، اما به یقین، صلح زمانی ممکن است که قبلاً بسترش بوسیله تأمین عدالت گسترده شده باشد. درگستره وسیع جنگ و صلح، همواره کسانی بوده‌اند که بمنظور تأمین صلح پایدار تلاش‌های بیشماری انجام داده و سعی ورزیده‌اند تا در کنار صلح، فرهنگ پاسخگویی و حذف فرهنگ معافیت را نیز در شعاع‌های زندگی بشر پیاده نمایند. از جمله تلاش‌هایی بمنظور تأمین صلح و ایجاد فرهنگ پاسخگویی صورت گرفته است که می‌توان از کشورهای السلوادور، گواتیمالا، سیرالیون، آفریقای جنوبی و یوگوسلاویا در امتداد دهه ۱۹۹۰ نامبرد. اما کشورهایمانند اندونزی، لائوس و نیپال نیز در دهه حاضر با مشکلات مشابه مواجه می‌باشند. مسأله صلح و قدرت در زمان و شرایطی بوجود آمده است که میکانیزم قضایی بین‌المللی نتوانسته است هیچ نقشی را ایفا نماید. پرسش مهمی که ذهن همه را بخود مشغول می‌نماید، از جمله یکی هم تعقیب و معافیت مجرمین جنگی میباشد. چگونه ویژه سؤال اینست: آیا کسانی که در جهت تأمین و اعاده صلح تلاش میکنند و یا برخی از اشکال پاسخگویی را برای جرایم انجام شده در سطح ملی، شامل فرآیند صلح می‌نمایند؟ تطبیق فرآیند عدالت انتقالی از چندین مؤلفه تشکیل می‌گردد. بعضی از قراردادهای صلح شامل تشکیل کمیسیون حقیقت‌یاب، جبران خسارت و تأدیه غرامت برای قربانیان، اصلاحات پولیس یا اردو و ساختن یادبودها، دغدغه اصلی و محوری بشمار می‌آید که پس از عقد اینگونه قراردادها، توافقات صلح چگونه می‌تواند قابل تطبیق باشد؟

در آغاز سخن، تذکر و یاددهانی این مسأله از یادما نرود که بویژه پس از انکشافات و تغییراتی در جو سیاسی - نظامی و سیستم امنیت جهانی، بیشترین تمرکز از جنوب آسیا باروپا منتقل شده و حتا ویرانگرترین بحران‌های خاورمیانه و آسیا در مجموعه فهرست درگیری‌های بزرگ جهانی، در درجه دوم اهمیت قرار داده می‌شود. با اینحال و با وجود تغییراتی در اهداف ستراتیژیک ایالات متحده و ناتو، وضعیت کنونی کشور عزیزما بیش از پیش متشنج گردیده و قبل از همه، جنگجویان "داعش"، بگونه مساویانه، کلیه مسلمانان چه سنی و چه شیعه کشور را مورد حملات بیرحمانه‌شان قرار می‌دهند. نباید فراموش نمود که وضعیت و شرایط مالی و دستور العمل‌های دیپلماتیک، بویژه نبود شناخت بین‌المللی "طالب"ها بدلائیل عدم پابندی آنها بوعده‌های داده شده بویژه در زمینه رعایت حقوق بشر پنداشته می‌شود. اما واقعیت اینست که ایالات متحده هیچگونه بودجه‌ای برای کشورما اختصاص نداده و بگفته بسیاری‌ها، از افغانستان روبرگردانیده و در عوض، بیشترین توجه به اکراین و بحران اروپایی معطوف گردیده است. حاکمیت "طالب"ها بنوبه خویش، خواهان دنبال نمودن توافقنامه دوحه از جانب ایالات متحده و کشورهای عضو ناتو شده و در عین زمان، خواستار عدم مداخله در امور داخلی افغانستان گردیدند. قابل تذکر پنداشته می‌شود که با در نظر داشت وضعیت کنونی کشور و بر بنیاد گزارش‌های به نشر رسیده بدلیل تشدید حملاتی در گوشه و کنار افغانستان و انجام اقدامات و عملکردهای تروریستی، بتاریخ

۲۶ ماه حوت سال ۱۴۰۰ خورشیدی، شورای امنیت سازمان ملل بر تداوم مأموریت فرستاده سازمان یادشده در کشورما، با اولویت توجه به مسایل افغانستان یکباردیگر تأکید ورزیده یادآوری بعمل آمد تا چگونگی اجرای رسالت های سازمان ملل در مطابقت با واقعیت های موجود محلی بایست بمنصه اجرا قرارگیرد. در امتداد ماه حمل سالروان، مسکو همراه با چین، پاکستان و ترکمنستان، نخستین فرستاده دیپلماتیک "طالب" ها را پذیرفتند. وزرای امور خارجه کشورهای نامبرده تأکید ورزیده علاوه نمودند که علاقمندند تا جامعه جهانی بگونه فعال و ثمربخشی با حاکمیت جدید افغانستان همکاری نموده، در زمینه یادشده گام های فراحی برداشته و واقعیت های موجود در افغانستان را برسمیت بشناسند.

جنبه های در دآوروبهران کنونی کشورما و اینکه نحوه عملکرد حاکمیت نظام های توتالیتر دینی و بویژه، منا قشه برانگیزشدن چگونگی موضعگیری در قبال حجاب و یک سلسله اقدامات دیگری که بخودی خود، امنیت بین المللی را نیز مورد تهدید قرار میدهد. در کنار آن، آیا سیاست ناهماهنگ و از یک شاخه به شاخه دیگر پریدن و اشنگتن و ناتو در ارتباط به مسایل مربوط بکشورما و با تکوین نبردهای ایدئولوژیک در زمینه های متعارف و متعادل، تحکیم صلح و امنیت در کشورما امکان پذیر می باشد؟

اما بهیچوجه از حضور و پیدایش بازیگران جدید تروریزم بین المللی نباید چشم پوشی بعمل آید. بر این بنیاد در کشورهای منطقه، از جمله وضعیت متذکره در پاکستان، ایران، روسیه و چین، سبب ایجاد نگرانی هایی گردیده است. با احتمال اغلب، شکل بندی و پیدایش "داعش" بویژه پس از برهم زدن صلح و امنیت در افغانستان مطرح گردیده و امکان پخش و گسترش آن بخارج از محدوده منطقه ما نیز جزیی از برنامه هایی در اینمورد می باشد. چنین اقامه دعوی می گردد که "داعش" و سایر گروه های بنیادگرا در بسیاری از مناطق و محلات درگیری بمثابة ابزار "تضعیف جهان"، کاربرد وسیع و گسترده ای دارند. در صورت تداوم درگیری های کنونی و همچنان ادامه درگیری های در شرف تکوین، در هر کدام از آنها بنوبه خود، بگونه کلی، جنگجویان جدیدی از افغانستان، اروپا و شرق میانه استخدام خواهند شد.

در این مقطع پرسشی مطرح میگردد کآیا "جنگ سرد ترکیبی جدید" بمثابة تهدیدی برای صلح جهانی پنداشته می شود؟ در پاسخ باید اظهار نمود که از جمله مهمترین رویدادها یکی هم اینکه ایالات متحده و کشورهای غربی، بویژه پس از آغاز عملیات نظامی روسیه علیه اوکراین، منابع و امکانات مادی و نظامی شان را از کشور ما پاروفا انتقال دادند. از آنجایی که درگیری اوکراین بر بنیاد تقابل تاریخی روسیه در قبال گسترش ناتو بشرق قرار دارد، برای امریکایی ها بمثابة "جنگ ترکیبی جدید" پنداشته می شود. استدلال راهبردی بمنظور حفظ و تحکیم پایگاه های عملیاتی ناتو، آنهم به مقیاس وسیع و گسترده ای در نزدیکی مرزهای روسیه، بخودی خود، صلح میان روسیه و اروپا را بگونه جدی تهدید می نماید. نباید فراموش نمود که تداوم حمایت و پشتیبانی ناتو از اوکراین، در نوع خود، سبب ایجاد مشکلات و معضلات گسترده تری در عرصه ها و بخش های اقتصادی و امنیتی خواهد گردید.

علاوه بر آن، تغییر مسیر توزیع مجدد منابع و انتقال معاونت ها و کمک های بشردوستانه از افغانستان بجانب اوکراین نیز بگونه عملی آغاز گردید. بر بنیاد آمار و ارقام ارائه شده، از تعداد مجموعی ۳۸ میلیون تن شهروندان کشور، رقم ۲۴ میلیون تن آنها بگونه عاجل و فوری به کمک ها و معاونت های بشردوستانه نیاز دارند. بر اساس بررسی های سازمان ملل، برای سالروان، مبلغ ۴٫۵ میلیارد دالر بمنظور ارائه کمک های بشردوستانه و مبلغ ۳٫۵ میلیارد دالر بمنظور رشد و انکشاف جامعه افغانی مورد نیاز میباشد. اگر بگونه نمونه، کشور های کمک کننده غربی، کمک ها و معاونت های شان را بعوض افغانستان به جانب اوکراین تغییر جهت دهند، در چنین وضعیتی، در قبال مهاجران کشورما و جابجایی آنها در اروپا و ایالات متحده چه واکنشی انجام خواهند داد؟ دکترین اساسی مدیریت منازعات، در نوع خود، نیاز باجماع دارد تا بتواند خارج از اهداف ژنواستراتیژیک کشور عمل نماید. ممکن چنین تحلیلی بمفهوم وسیع کلمه، بمثابة تخیل سیاسی پنداشته شود، اما با وجود آنهم، بمنظور استقرار پایدار صلح جهانی، بایست درس هایی از تاریخ جنگ ها آموخت. در شرایط و وضعیت حا ضر، اروپا در عوض تداوم درگیری های مسلحانه، در مورد چگونگی اقتصاد و رفاهیت شهروندان شان باید بیاندیشند.

خاطر نشان باید نمود که بحران اقتصادی و بویژه بحران انرژی در اروپا در شرف تکوین می باشد. تحرکات نظامی و محاروبی ناتو، بر مجموعه ستراتیژی رشد و انکشاف برنامه ریزی شده تکنالوژی اثرات منفی بجا

می گذارد. پیشبینی می‌گردد که جنگ و درگیری های مسلحانه در کشورهای اروپایی وسعت و گسترش حاصل نماید، این درنوع خود، در دوره کنونی و وضعیت حاضر، بزرگترین تهدیدی در قبال رشد و انکشاف صلح آمیز جهان پنداشته می شود.

از قضا، ارزیابی تأثیرات و اثربخشی های ستراتیژیک درگیری های مسلحانه روسیه و اوکراین بر وضعیت مجموعی کشورها اندکی دشوار بنظر می رسد. دلیل چنین امری واضح و آشکار می باشد و آن اینکه قبل از بحران اوکراین، اهداف روسیه و ایالات متحده، بویژه در مورد تشکیل و پایه گیری دولت فراگیر در کشور عزیز ما افغانستان بمفهوم کلی آن، در مطابقت و همخوانی قرار داشت. با وجود موجودیت تنش در حال افزایش میان روسیه و ناتو در مورد اوکراین، ایالات متحده، آلمان، چین و روسیه، با معیارهای چندگانه اما بگونه واحدی طرفدار استقرار صلح و تأمین امنیت در کشورها می باشند. با اینحال، این نیز بمثابة یک واقعیت پنداشته می شود که در امتداد زمانی انجام گفتگوهای صلح دوحه و تشکیل دولت "طالب" ها، برخی از کشورهای منطقه، نوعی از مناسبات و روابط مشخصی با "طالب" ها برقرار نمودند که چنین وضعیتی اصلن بمزاح ایالات متحده نبوده و طبعن بگونه طبیعی، نارضایتی های آن کشور را سبب گردید. دول کشورهای همجوار بمفهوم محدود کلمه و کشورهای منطقه بمفهوم وسیع کلمه، خواهان آن می باشند تا با استقلالیت حاکمیت سیاسی در افغانستان، تجارت غیرقانونی و قاچاق مواد مخدر از میان برداشته شده و بویژه طرفدار افزایش اقدامات بازدارنده در قبال گسترش عوامل "داعش" در امتداد مرزهای شان با کشورها می باشند. چه، بهیچ سندیکا و کارتل مواد مخدر اصلن نباید اجازه داده شود تا با انجام عملکردهای دلخواه شان، مناطق منافع حیاتی کشورهای دیگر را مورد تهدید قرار دهند، چنین امری بویژه در مورد کشورهای آسیای مرکزی، بیشتر از مناطق و محلات دیگر صدق می نماید.

در برخی از برآوردها چنین پیشبینی می گردد که بگونه روزافزون تهدیدهایی از ناحیه استخدام جنگجویان از محلات درگیری های موجود و انتقال آنها به محدوده های مورد نظرنیز عملن موجود می باشد. از نقطه نظر مناسبات و محاسبات نظامی، از آنجایی که در هر درگیری نقش جنگجویان خارجی می تواند به برنامه های صلح آمیز بگونه ایی صدمه وارد نماید، اما طرح چنین ستراتیژی های عملیاتی، در نوع خود، اشتباهی بیش تلقی نمی گردد. علاوه بر آن، تروریست ها قادر به گسترش عملیات های شان در اروپا خواهند بود. تاکنون هم، این مسأله واضح و مبرهن نگردیده کآیا چنین سناریوهایی سبب تعمیق بیشتر از پیش بحران در اروپا خواهد شد و یا نه؟

اما در مورد تیاتر واقعی وضعیت در کشور بایست علاوه گردد که بویژه پس از خروج نظامیان امریکایی و ناتو، وضعیت مجموعی در کشورها، دستخوش تحول گردید. بنظر بسیاری از ناظران، با وجود نقش و اثرگذاری های متفاوت پاکستان، چین و روسیه در قبال قضایای موجود، افغانستان بدلیل بی ثباتی عمومی، در خطر شعله ور گردیدن جنگ داخلی قرار دارد. در این مورد بعوامل دوگانه مرتبط باهم اشاره می گردد:

الف) قدرت های غربی، در پس زمینه خشونت سیستماتیک "داعش"، بدنبال فاصله گرفتن، دوری گزیدن و حتا جداسدن از مسایل مربوط بکشورها می باشند؛

ب) بدلیل خصوصیت و ماهیت ستراتیژیک درگیری های افغانستان، کشور چین به تنهایی حاضر نیست تا مسؤلیتی را در قبال مسایل مربوط بکشورها برعهده گیرد.

اما نباید فراموش نمود که کشور چین بویژه در امتداد زمانی سی سال پسین از تأثیرگذاری اندک و ناچیز اقتصادی و سیاسی در کشورها برخوردار بوده و بخش اعظمی از اهداف ژئوستراتیژیک آن کشور بویژه از طریق همکاری و اتحاد با پاکستان حصول گردید. علاوه بر آن، پس از ماه جدی سال ۱۳۸۰ کشورها نیز پرتأثیرگذاری و اثربخشی در امور و مسایل مربوط بکشور عزیز ما افزود که درنوع خود برای چین خبرهای ناخوشایندی محسوب گردید. اما با وجود اینهمه، در شرایط و وضعیتی که کشور عزیز ما تحت تسلط و حاکمیت "طالب" ها قرار دارد، آنها بمنظور تحکیم حاکمیت شان به کمک ها و معاونت های گسترده اقتصادی و سیاسی نیاز دارند. می توان انتظار داشت که چین بیش از پیش در همکاری فشرده و نزدیک با پاکستان و روسیه بمنظور دستیابی به صلح و ثبات در کشورها موفق گردیده و همچنان انتظار برده می شود که چین در مسیر دستیابی به حاکمیت مترقی و فراگیر در کشور عزیز ما، به تداوم مساعی خویش همچنان ادا دهد.

در مورد وضعیت امنیتی کشور قابل یاددهانی پنداشته می شود که در موج خشونت و کشتار پیهم، بویژه بخاک

و خون کشیدن نیروهای امنیتی و مقامات متوسط و میانی "طالب" ها توسط "داعش"، کشور عزیز ما افغانستان شاهد عملیات همزمان "داعش" و جبهه موسوم به مقاومت بوده است. باید متذکر گردید که درکل، اصل توانایی "طالب" ها در امر مقابله با تروریسم مورد سؤال قرار گرفته و چنین امری، از اعتبار سیستم امنیتی آنها می کاهد. بنابراین، "طالب" ها با آموزش های مسلکی و حرفه بی در عرصه های تنفیذ قانون و تأمین امنیت جامعه اشد ضرورت دارند. نبود حمایه های مالی و سیاسی بین المللی و همچنان رویکردهای سنتی "طالب" ها در قبال رعایت حقوق بشرودر قبال حقوق بانوان کشور و بویژه در مورد تعلیم و تربیه، آموزش و ادامه تحصیلات آنها، بیش از پیش سبب سازتقویه بی اعتمادی ها میان طرف های ذی علاقه منطقی و بین المللی گردیده است. بر بنیاد گزارش های بنشر رسیده، درگیری هایی در برخی از مناطق و محلات مختلف کشور تکوین پذیرفته و از درگیری مسلحانه در بخش های دیگر نیز همچنان گزارش هایی بنشر می رسد.

در باره اثربخشی های ژئوپولیتیک بحران اروپا بر کشور عزیز ما افغانستان، می توان اظهار نمود که قبل از همه و بیشتر از سایر موارد موجود، درگیری های مسلحانه روسیه - اوکراین، بگونه قابل توجهی اهمیت حیاتی ثبات در کشورهای همجوار افغانستان، بویژه در آسیای میانه را افزایش بخشید. با وجود آنکه در نتیجه تحریم های اقتصادی غرب، کشورهای آسیای مرکزی آسیب های جانبی کوتاه مدتی را تجربه می نمایند، اما با تحریم های یادشده، غرب اصلن راه حلی که خواستار آن بوده و به طبع واشنگتن و مزاج ناتو برابر است، نتوانست بر روسیه تحمیل نماید. علیرغم تمایل کشورهای آسیای مرکزی به تأمین امنیت و استحکام صلح در کشورها و با وجود نفوذی که بر "طالب" ها دارند، اما وضعیت بی امنیتی و بی ثباتی اقتصادی بویژه در متن رقابت های روسیه و ناتو را نمی توانند دستخوش تحول نمایند.

این معضل ژئوپولیتیکی را می توان با همکاری روسیه، پاکستان و چین بمنظور تشکیل و ایجاد حاکمیت فراگیر و همه شمول در کشور و ایجاد فضای تفاهم متقابل، حل فصل نمود. موجودیت تنش هایی در مناسبات روسیه، ایالات متحده و اروپا در مورد درگیری در اوکراین، ممکن به گسست آشکار همکاری ها در قبال کشورها منجر گردد.

با انکشاف اینچنینی وضعیت، بگونه ای که در بالا از آن تذکر بعمل آمد، می توان چنین نتیجه گرفت که عدم توجه بکشورها، از جمله در مورد تنظیم سیستم و شیوهای اسکان مجدد مهاجران و چگونگی توزیع کمک های بشردوستانه بین المللی، بویژه به میلیون ها کودکی که از کمبود مواد غذایی رنج می برند، تأثیر زیادی بر چگونگی زندگی شهروندان کشورها گذاشته است.

با معطوف نمودن توجه و تمرکز غرب با اوکراین، با احتمال زیاد که "داعش" در انجام عملکردهای تروریستی اش نیز جسورتر گردیده است. سیاستمداران غربی بگونه عمده ایی، بیش از پیش بر چگونگی اوضاع و احوال بحرانی در اوکراین و اروپا عطف توجه نموده اند. اضافه بر آن، خطر جنگ داخلی و تجرید بیش از پیش "طالب" ها، ممکن بگونه مجدد، مجموعه های تروریسم بین المللی را با انجام فعالیت های شان در کشورها ترغیب نموده و علیه منافع ایالات متحده در غرب و جنوب آسیا و بویژه در آسیای میانه با اقداماتی متوسل گردند.

در نهایت امر، نتیجه گیری این خواهد بود که امریکا و روسیه نباید اهمیت کشورها را بدلیل درگیری های اوکراین نادیده انگاشته و آنرا بی اهمیت تلقی نمایند. جابجایی و انتقال معضل کشورها از موضوع اصلی و عمده مورد بحث امنیت بین المللی به موضوع فرعی و صرفن منطقی، باین مفهوم پنداشته می شود که کشورهای عضو ناتو باصل تداوم و اجرای عملی توافقات حاصله در مورد پروسه صلح در کشورها، اندکترین امکانات خویش را بکار می بندند.

بمنظور جلوگیری از احیای مجدد عملکردهای تروریستی "داعش" و سایر جنگجویان در اراضی کشورها و هم در روسیه، ایالات متحده، چین و پاکستان بایست به همکاری و همیاری در عرصه تداوم پروسه صلح آمیز تداوم بخشیده شود. همچنان بمنظور کاهش تشنج و جلوگیری از بسط و گسترش درگیری در اروپا و بویژه در مورد حل و فصل معضل اوکراین از طریق مذاکره و گفتگو بایست تلاش صورت گیرد.

بگونه مجدد قابل یادآوری پنداشته می شود که تبدیل معضل کشورها از موضوع اصلی امنیت بین المللی به مسأله فرعی، باین مفهوم پنداشته می شود که زمان آن فرا رسیده تا با احتیاط و حوصله راهبردی، از رویا رویی در مقیاس بزرگ و بکارگیری از سلاح های جدید ستراتیژیک، اقدامات عملی و محسوسی بعمل آید.

شنبه ۷ ماه جوزای سال ۱۴۰۱ خورشیدی